

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep,
0032 Oslo

01.06.2016

Innspill til stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning

Vi takker for invitasjonen fra Kunnskapsdepartementet av 18. februar 2016, vedrørende innspill til regjeringens stortingsmelding om kvalitet i høyere utdanning, som skal legges frem våren 2017. Vi støtter regjeringens ambisjon om å stimulere til utvikling av en sterkere kvalitetsstruktur og tydeligere ledelse i norsk høyere utdanning.

Norge er en stormakt på havet og en av verdens største skipsfartsnasjoner. Målt i verdi kontrollerer norske rederier verdens sjettede største flåte. Norske rederiers markedsandeler er størst innen de mest avanserte og kompetanseintensive virksomheter, i tillegg til å kontrollere verdens mest moderne maritime offshoreflåte.

Den norske maritime klyngen er internasjonalt ledende, sysselsetter 110 000 mennesker i Norge og skaper årlig verdier for nærmere 190 mrd. kroner. Den norske maritime næringens konkurransekraft og omstillingsevne er bygget på generasjoner med erfaring og kompetanse. Det er god grunn til å hevde at denne kompetansen er en av Norges viktigste fornybare ressurser.

Den norske maritime næringen har skapt en verdensledende kunnskapsbasert maritim klynge, kjennetegnet av en unik innovasjons- og verdiskapingsevne. For å utvikle oss videre på en måte som sikrer at vi beholder vårt globale forsprang, må vi hele tiden opprettholde produksjonen av kompetanse til det maritime miljøet og arbeide for å være best på kunnskap, innovasjon og omstilling. Dette er avgjørende for å opprettholde Norges posisjon som en maritim stormakt, og for å kunne være en premissleverandør for hvordan utviklingen i havrommet de neste tiårene skal foregå. Vi er derfor svært positive til at Regjeringen prioriterer kvalitet i høyere utdanning med en stortingsmelding våren 2017, og støtter departementets fem faktorer for felles forståelse av kvalitet i høyere utdanning.

Maritim kompetanse

Det pågår for tiden tunge nedbemanningsprosesser i den maritime næringen som en følge av den krevende markedssituasjonen. Mange av dem som berøres av kuttene innehar kritisk viktig kompetanse, som er avgjørende for å sikre videreføring av de havbaserte industriaktivitetene når situasjonen for næringen igjen bedrer seg.

Verdien av norsk maritim utdanning er høy for hele den maritime klyngen. Verdensledende selskaper innen blant annet verft, utstyrsindustri, classeselskap, forsikring, bank og megling har stor nytte av å rekruttere folk med praktisk erfaring fra sjøen. En reduksjon av antallet norske sjøfolk vil på sikt svekke konkurransekraften til hele den maritime klyngen.

Det er en generell utfordring at markedene skifter raskere enn utdanningsløpene. I en syklisk næring vil det derfor alltid være utfordrende å dimensjonere inntak til utdanningsløp i forhold til næringens behov.

I tillegg til en konkurransedyktig maritim politikk kreves det en offensiv kompetansepolitikk. Skal Norge fortsette å inneha en verdensledende rolle innen maritim næring, er det helt avgjørende at det satses på utdanning, kompetanse og forskningsevne ved forskningsinstitusjonene

Behov for å styrke maritim utdanning

Maritime utdanninger tilbys ved seks høyere utdanningsinstitusjoner i Norge. Maritim utdanning er utstyrskrevene, og krever avanserte maskiner og programvare. Det er et paradoks at de teknologiske og maritime utdanningene i Norge kommer dårlig ut av finansieringssystemet både på fagskole-, bachelor- og masternivå. En styrket finansiering av teknologiske og maritime fag i utdanningssystemet er nødvendig for å unngå ytterligere svekkelse av matematikk, teknologi og naturvitenskapelig utdanning og forskning, og for at vi skal kunne opprettholde og videreutvikle en konkurransedyktig maritim næring.

Integrert praksis

Det er behov for et fleksibelt, skalerbart utdanningssystem, hvor det i større grad enn i dag er integrert praksis i utdanningsløpene. Vi har et godt utgangspunkt i motivert og ambisiøs ungdom. Karaktersnittet på maritime høyskoler er høyt, og utdannelsen ettertraktet. De siste årene har vi sett en økt rekruttering til profesjonsfag, spesielt innenfor teknologi.

Slik utdanningsløpet er lagt opp i dag, der man er avhengig av fartstid i etterkant av den teoretiske utdanningen, ser vi dessverre at en stor del dyktige ungdom, etter 3årig bachelorgrad i nautikk, blir sendt ut i et tomrom hvor de må vente på praksisplass for å få fullført sin utdanning. I dag venter 431 studenter på en kadett plass for å få nødvendig fartstid for å løse ut sine sertifikater. Ferdigutdannede som går til lediggang er et misbruk av ressurser samfunnet overhodet ikke kan se oss tjent med.

Vi mener løsningen må være at praksis blir bedre integrert i utdanningsløpet. Det vil bety at studentene ved utgangen av skoletiden er ferdig utdannet, men også at næring og skoler må samarbeide tettere, og at elevene tar kunnskap tilbake fra skip og inn i en teoretisk hverdag. Dette kan styrke vår innovasjonsevne, når vi tilrettelegger for å ta problemstillinger fra arbeidshverdagen inn i en forskningsbasert skolegang.

Helhetlig utdanningsstruktur

Maritim utdanning bør både inkludere fag- og høyskole, og det er viktig med gode overgangsordninger mellom disse. Tradisjonelt rekrutterer fag- og høyskolene ulikt, og kandidatene som uteksamineres fyller ulike roller i næringen. Det er viktig at de maritime utdanningsinstitusjonene er godt forankret i lokalt næringsliv og at dyr infrastruktur i utdanningsøyemed samlokaliseres.

I dag bærer utdanningsstrukturen preg av at det er for mange små og spredte fagmiljø både innenfor forskning og utdanning. Dette innebærer at innsatsen og ressursene blir spredt for mye. En videre oppfølging og gjennomføring av strukturendring er helt nødvendig for å kunne tilby utdanning i verdensklasse. Tett dialog og samhandling mellom de ulike utdanningsinstitusjonene er svært viktig, med den økte bevilgningen fra regjeringen til Markom2020 og en styrket satsing på forskning ligger mye til rette. Samhandling og utvikling er langsiktig, en forutsigbarhet i satsing på maritim kompetanse og MARKOM2020 er en forutsetning for å nå ambisiøse mål.

Økt samhandling med næringslivet

Det må satses på utdanning, kompetanse og forskningsevne ved forskningsinstitusjonene og næringslivet. Økt mobilitet mellom næringslivet og academia vil være svært gunstig for vår innovasjonsevne og utviklingskraft. Integrert praksis i utdanningsløpet vil også i stor grad påvirke til ytterligere samhandling mellom utdanningsinstitusjoner og næringslivet. Videre har prosjekter som MarHub (tidligere kjent ved navnet: Global Maritime Knowledge Hub) vært en viktig pådriver for økt samhandling og satsning på maritim forskning. MarHub er en enestående dugnad fra næringslivet for å bidra til et maritimt kompetanseløft. MarHub har siden oppstarten i 2008 utløst over 500 mill NOK til nye forskningsprosjekter, og har resultert i 22 professorater og 62 Phd stillinger ved ulike maritime utdannings- og forskningsmiljø i Norge. Dette understreker at det er en vilje i næringslivet til å være med på å ta ansvar i forhold til fremtidens maritime kompetanse. Økt synliggjøring og samhandling for å løfte de gode resultatene fra et slikt prosjekt er det viktig at også det offentlige tar ansvar for.

Videre er ytterligere langsiktig satsning på programmer som MAROFF og prosjekter som MARKOM2020 svært viktige grep for å bidra til å realisere Regjeringens maritime strategi for fremme av innovasjon og miljøvennlig verdiskaping i de maritime næringer.

Utvikling av havrommet

Norge er i dag en av verdens ledende havnasjoner. Vi har en av verdens lengste kystlinjer, og vårt havareal er mer enn seks ganger større enn vårt landareal. Til daglig går nær en kvart million mennesker her hjemme til en arbeidsplass i de havbaserte næringene, som til sammen står for om lag 70 pst av våre eksportinntekter. Vi er en av verdens største og mest avanserte skipsfartsnasjoner. Vi er en av verdens største eksportører av fisk. Vi er en av verdens største produsenter av olje og gass. Og, vi er en av verdens ledende nasjoner på ansvarlig forvaltning av havets ressurser. Det lille landet vårt har gjennom generasjoner skapt et unikt kunnskapsmiljø knyttet til havet. Denne kompetansen er i seg selv en av våre aller viktigste fornybare ressurser. Det er behov for å investere i ny og fremtidsrettet infrastruktur for forskning og utvikling av havrommet. Det er derfor svært viktig å få realisert Ocean Space Centre, fremtidens marintekniske kunnskapssenter i Trondheim.

Det er behov for forskning og utdanning på flere felt og at disse miljøene samarbeider om fremtidens komplekse, industrielle prosjekter for å utnytte havrommet. Norge har en viktig rolle her og de beste forutsetninger for å bidra med sin maritime kompetanse.

Mange av utfordringene verden står overfor krever forskning over tid. Langsiktig og forutsigbar forskningsstøtte er derfor avgjørende. Økt offentlig støtte til FoU-satsing i prioriterte næringer er en god investering og bidrar til å realisere næringenes ambisiøse målsettinger.

Vi står gjerne til disposisjon for å utdype de vurderinger vi har gitt i dette innspillet, og ser frem til videre dialog med departementet i arbeidet med stortingsmeldingen.

Med vennlig hilsen
Norges Rederiforbund

Karin Gjerløw Høidahl
(Sign.)
Seksjonsleder - Kompetanse, rekruttering og utdanning